

# Навігація

Леонід Чернов

*(З нотаток чужоземця)*

Обдивившись велетні української індустрії – Тракторний, Турбінобуд, ХПЗ тощо, – я замислився. Куди рушити далі?

Як відомо, столичні музеї кожної даної хвилини ремонтуються: так мені говорили в Харкові і вісім років тому. Ремонтуються вони влітку, восени, взимку і навесні.

Тоді зір мій прикипів до таблички, на якій було намальовано прекрасного червоно-синього пароплава з каютами-люкс і клоччям диму з грізного димаря.

– Оце ходить по річці Харків? – запитав я громадянина чистою німецькою мовою.

– Ого! – несподівано загадково відповів громадянин чистою українською мовою.

"Проплиवусь", – подумав я чистою українською мовою і почав чекати.

Велика стрілка мого годинника вже двічі обернулася навколо циферблатового центра, а пароплава все не було й не було.

Підпливали якісь брудні моторки, чмихали, смерділи мені в ніс під акомпанемент мотористової лайки. Якись баби з клунками, гостро дискутуючи з вищезгаданим мотористом, стрибали в човен, від чого рівень води в річці Харків рішуче й помітно підвищувався, а купальники користалися з випадку погойдатися на розкішних штучних хвилях.

Стрілка оббігла мій циферблат ще раз. Я нетерпляче підійшов до громадянина і запитав його про час прибуття пароплавів.

Його відповідь лишилась мені незрозумілою через моє незнання всіх відтінків могутньої незасміченої української мови. Звучала ця відповідь приблизно так:

– Чіво спряшіваш, занудо?

Другий громадянин запитав мене:

– Ви чекаєте на водяний трамвай?

– О, йаволь!

– Так оце ж він і єсть.

І громадянин показав на брудний чмихливий моточовен.

Пасажири українських водяних трамваїв здалися мені за людей трохи експансивніших, ніж це вимагається наявними обставинами. Місць у моточовні було двадцять, а нас чекало чоловік п'ять. Проте ці п'ять чоловік зчинили такий галас і штовханину, що мені потрощили парасольку, кондукторові віддали мозоль, а сивого дідка зіпхнули просто в воду. Рятівнича станція негайно відрядила мотокатер рятувати дідка, але той, стоячи по щиколотку в воді, чомно дякував, запевняючи, що тут неглибоко. Його слова чистою українською мовою звучали приблизно так:

– Тут горобцю по пуп. Повертай голоблі.

Почали заводити мотор. Заводили по черзі: моторист, кондуктор, я, охочі з пасажирів, нарешті – добровольці з публіки.

Коли мотор почав стріляти, ми помітили, що ті пасажери, які не довірили своє життя бурхливій водянній стихії, а просто попхались пішки, були вже біля своєї мети за два кілометри від нас. До речі, тут дідок попрохав його висадити, запевняючи, що торхкотіння мотора може попсувати нервову систему і носорога, не кажучи вже про нього, ветерана праці.

Ми рушили.

Їхали дуже швидко, за винятком тих випадків, коли водяні жартівники-купальники, регочучи, хапали наше судно за стерно і держали його так на місці. Мотор гуркотів, мов сто гармат, але ми не посувалися вперед на жоден дюйм. Тоді кондуктор непомітно націлювався і давав жартівникові потиличника. Той з криком жаху і розпачу пускав наше стерно – і ми мчали далі.

Зупинок було небагато, та й потреби в них не почувалось.

Кому треба було злізти, той просто брав свій клунок на плечі і (мене охоплював крижаний жах!) спокійно ішов за борт. Вода не сягала йому вище колін.

Так само робили і ті, що хотіли сісти. Вони навіть набирались нахабства і, вхопивши човна за рятувальне коло, зупиняли його, а сівши, кричали:

– Паняй!

– Я тобі покажу, як навігацію затримувати! – кричав кондуктор. – Сідати – сідай, на те ти пасажир, а зачім при етом човна затримувати?

Безквиткові пасажири просто чіплялись ззаду за корму і пливли у воді, тримаючись за борт.

– Граждани, одчепіться! – благав кондуктор.

– Та що тобі, жалко? – відповідали пасажири. – Ми ж на твоїй навігації не сидимо.

– Одчепіться, кажу, бо навігація від цього псується.

Навігація справді псувалась часто. Мотор, вибухнувши вогнем і димом, задоволено замовкав. Крутили мотор всі присутні. Коли це не допомагало, порадившись таємно, моторист з кондуктором викидали прапори катастрофи і спокійно сідали покурити.

Тоді юрба хлопчаків, яким у цій місці вода сягала по груди, галасливо кричала капітанові:

– Дядю! Дозвольте – ми в одну мить припхаємо вашу калошу до берега.

– Забирайтесь геть, паршивці! – гримів на них капітан. – Морських звичаїв не знаєте, чортенята: мене повинно рятувати дружнє судно.

І, звертаючись до публіки, урочисто виголошував:

– Граждани, не хвилюйтесь. До SOS, тобто до Сосу, до повної неминучої катастрохи, до останньої боротьби на життя й смерть з оскаженими хвилями, з викидкою півмертвого тіла на невідомий, повний тигрів і гієн острів – до всього цього ще далеко. Зараз нас врятують. А до того ж знайте: як капітан цього судна, я зійду з нього останній – вже тоді, коли жодної живої душі не залишиться на борту.

– Ну й не сходи, – байдуже сказала якась баба. Забрала свій клунок і не то що кинулась у бурхливі хвилі, а просто, підібравши поділ, пішла по бурхливих хвилях до берега. За нею один по одному вилізли й інші пасажири.

Тоді капітан, лишившись на судні єдиним і останнім, побачивши своїх пасажирів у повній безпеці, не мав робити нічого іншого, як засукати штани, прив'язати до свого судна шворку і, крокуючи берегом, потягти своє судно кудись у блакитну даль.

- Куди ви? - крикнув я.

- До сухого елінгу! - відповів він.

Сухий елінг, як виявилось, був простий похилий берег, де двоє дітей безтурботно ліпили з піску хатки.

Витягши судно на берег, капітан, за допомогою кондуктора та ватаги тубільних хлопчиськів, почав ремонтувати свою вередливу машину.

Робив він це, треба сказати одверто, більше за допомогою незрозумілих мені заклинань, ніж інших технічних приладів. При цьому він часто і голосно закликав на допомогу своїх добрих батьків, особливо часто згадуючи чиюсь добру матір.

Коли мотор, стрельнувши, зачмихав, капітан утер піт і голосно проголосив:

- Гр-р-раждани, судно готове рушити в черговий рейс, прошу займати місця! Допоможіть-но тільки спочатку зіпхнути це доробло у воду.

Публіка спустила судно з сухого елінгу на воду і зайняла свої місця. Пароплав рушив у туманну далечінь.

*("Червоний перець", № 13-14, 1932 р.)*